

Írta: Domszky András – Negrea Vidia – Büki Péter

SPECIÁLIS SZÜKSÉGLETŰ GYERMEKEK GYERMEKVÉDELMI SZAKELLÁTÁSA

- TÁJÉKOZTATÓ ÉS KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS -

AZ ELŐZMÉNYEK

Az Országos Család- és Gyermekvédelmi Intézet munkatársaiként szakmai látogatásaink során azt tapasztaltuk, hogy minden megyében gondot okoz a speciális gyermekotthonok létesítése. Ugyanakkor a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok egyre többször kerestek meg bennünket a speciális szükségletű gyermekek elhelyezésének problémáival. E sok irányból megfogalmazott igény alapozta meg a speciális szükségletű gyermekek helyzetének országos vizsgálatát az otthon nyújtó ellátásokban.

A felmérésünket elsősorban ezek a problémák, valamint az állampolgári jogok országgyűlési biztosa általános helyettesének 550/1998. OBH jelentése és az abban foglalt ajánlások ösztönözték, továbbá az 1999. évi Gyermekvédelmi Konferencián e témakörben szervezett szekcióülésünk, amely iránt nagy érdeklődést mutattak a szakma jelenlevő képviselői. Ezt követte A speciális gyermekotthonokról című, a Család, Gyermekek, Ifjúság 1999. évi 4. számában megjelent tanulmányunk, amelyben vázoltuk a speciális szükségletű gyermekek ellátásával kapcsolatos elméleti kérdéseket, gyakorlati lehetőségeket.

Mindezek után elodázhatalanná vált egy teljes körű, a gyermekvédelmi szakellátás egészére kiterjedő felmérés elvégzése.

AZ IDŐPONT MEGVÁLASZTÁSA

Az Országos Család- és Gyermekvédelmi Intézet Szakellátási Osztálya 1999. novemberében fordult a Megyei Gyámhivatalok vezetőihez és a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok igazgatóihoz azzal a kéréssel, hogy segítsenek a speciális szükségletű gyermekek számának és területi eloszlásának felmérésében. Kérdőíves vizsgálatunkat egybehangoltuk a kötelező felülvizsgálatok törvényben megszabott határidejével, annak érdekében, hogy a gyermekek státuszát egységesen tudjuk kezelni.

A MÓDSZER

Célunk az volt, hogy a kérdőív struktúrájával kövesse a Gyermekvédelmi törvény 58. §-ában foglalt tünetfelosztást, emellett helyet adjon a kollégáknak arra, hogy részletezzék és kifejtsék, hogy ők mit értenek egy-egy tünet alatt, valamint megírhatják problémáikat és ezekre helyben alkalmazott megoldási módjaikat.

A kérdőív három részből állt össze. Az első részben a speciális szükségletű gyermekek számára kérdeztünk rá. A második részben pedig a speciális szükségletek szöveges értelmezését kértük. A harmadik részben a problémáik, esetenként sikeres problémamegoldásaik leírását kaptuk a kollégáktól.

A BEÉRKEZETT KÉRDŐÍVEK

Örömmel és várakozásainkat meghaladó mértékben tapasztaltuk a kollégák rendkívüli együttműködési készségét mind a kérdőívek kitöltése során feltett kérdéseikre, mind pedig a kérdőívek mellékleteiben közölt eseteleírások tekintetében.

Összességében – a nevelőszülői tanácsadókkal együtt – megyéből és a Fővárosból mintegy 400 ellátóhelyről küldték be a válaszokat. A rövid határidő ellenére is körülbelül 17.000, a gyermekvédelmi szakellátórendszerben elhelyezett gyermekről és fiatal felnőtt állapotáról kaptunk módszertani szempontból igen hasznos adatokat és információkat. Az adatok numerikus összegzése februárban befejeződött, és megkezdtük a szöveges válaszok feldolgozását. Ezek alapján folytatjuk programunkat – reprezentatív mintán végzett célzott felmérésekkel -, és kialakítjuk a speciális szükségletű gyermekvédelmi szakellátásban lévők gondozásával, nevelésével kapcsolatos módszertani javaslatainkat.

Köszönjük a Megyei Gyámhivatalok vezetőinek és a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok igazgatóinak, hogy a kérdőíveket sokszorosították és a gondozási helyekre továbbították. Köszönjük a nevelőszülői tanácsadóknak és a gyermekotthonok, lakásotthonok munkatársainak a kérdőív iránt mutatott érdeklődésüket és az együttműködést tanúsító válaszaikat.

Együttes munkájukra a speciális szükségletű gyermekek és fiatalok adekvát ellátása érdekében a jövőben is számítunk.

Budapest, 2000. február 10.